

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 217/2023-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a maloletých sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených sťažovateľom ako zákonným zástupcom, spoločne zastúpených JUDr. Petrom Konvičným, advokátom, Rázusova 1, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 P 150/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 P 150/2018 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa a maloletých sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a ich základné právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 P 150/2018 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** primerané finančné zadost'účinenie v sume **2 000 eur** a maloletým sťažovateľom **p r i z n á v a** primerané finančné zadost'účinenie každému v sume **3 000 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Košice I **p o v i n n ý** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Košice I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **1 051,70 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 217/2023-21 z 5. apríla 2023 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa a jeho maloletých detí (ďalej aj „sťažovatelia“ alebo „sťažovateľ“ a „maloletí sťažovatelia“ alebo aj „maloletá sťažovateľka“) v časti, ktorou sa domáhajú vyslovenia porušenia ich základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 P 150/2018. Vo zvyšnej časti vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 41 ods. 4, čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa ústavnú sťažnosť odmietol pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

2. Sťažovatelia namietajú, že okresný súd svojou nečinnosťou, zdĺhavým postupom, ako aj nesústreďenou činnosťou zapríčinil zbytočné prietahy, čím zároveň dochádza k vážnemu narušeniu väzby medzi otcom a maloletými deťmi. Okrem vyslovenia porušenia základných práv podľa ústavy a listiny a práv podľa dohovoru sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov. Súčasne sa domáhajú priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 20 000 eur pre každého z nich a náhrady trov konania.

3. Z ústavnej sťažnosti, vyjadrení účastníkov konania a pripojených rozhodnutí vyplýva, že na okresnom súde je na návrh matky maloletých detí [REDAKOVANÉ] od 20. novembra 2018 pod sp. zn. 18 P 150/2018 vedené konanie o úpravu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], pretože rodičia nežijú od novembra 2018 v spoločnej domácnosti. Matka žiada zveriť obe deti do svojej osobnej starostlivosti, otca zaviazat' na výživné a upraviť aj jeho styk s maloletými deťmi.

4. Zo spisového materiálu ústavný súd zistil, že po zabezpečení prvotných úkonov v rámci prípravy pojednávania okresný súd nariadil vo veci prvé pojednávanie na 8. apríl 2019, na ktorom vec prejednal a pojednávanie odročil na 23. máj 2019 na účel doplnenia dokazovania. Pojednávanie 23. mája 2019 po prejednaní veci vec bolo odročené na neurčito na účel doplnenia dokazovania znalcom z odboru psychológie, odvetvia klinickej psychológie detí a dospelých. Uznesenie o ustanovení znalca bolo vydané 3. septembra 2019 pod č. k. 18 P/150/2018-370. Dňa 30. decembra 2019 znalec [REDAKOVANÉ] doručil súdu znalecký posudok. Dňa 16. januára 2020 bol spis pridelený na rozhodnutie novej zákonnej sudkyňi, [REDAKOVANÉ], keďže sudkyňa [REDAKOVANÉ] k 31. decembru 2019 ukončila výkon funkcie sudcu. Ten istý deň, ako bolo doručené vyjadrenie matky (16. marca 2020), podal otec (sťažovateľ) návrh na nariadenie neodkladného opatrenia. Okresný súd uznesením č. k. 18 P 150/2018-498 zo 6. apríla 2020 neodkladné opatrenie nariadil a zveril ním maloleté deti do striedavej osobnej starostlivosti rodičov s týždňovým striedaním, zároveň zamietol návrh matky na neodkladné opatrenie, ktorým žiadal zveriť obe deti do svojej osobnej starostlivosti s tým, že ich bude zastupovať a spravovať ich majetok a otec (sťažovateľ) bude na ich výživu prispievať mesačným výživným 200 eur

na maloletú [REDAKOVANÉ] a 180 eur na maloletého [REDAKOVANÉ]. Proti tomuto uzneseniu matka podala odvolanie. Po zabezpečení vyjadrení k odvolaniu bol spis 29. júna 2020 predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“). Krajský súd uznesením č. k. 8 CoP/152/2020-579 z 13. júla 2020 uznesenie okresného súdu potvrdil. Návrhom doručeným súdu 10. augusta 2020 matka požiadala doplniť znalecký posudok vypracovaný [REDAKOVANÉ]. Okresný súd jej žiadosti vyhovel a uznesením č. k. 18 P/150/2018-634 z 2. októbra 2020 nariadil doplnenie znaleckého posudku č. 33/2019 z 22. decembra 2019. Dňa 7. októbra 2020 matka doručila okresnému súdu návrh na zrušenie neodkladného opatrenia. Znalec doručil okresnému súdu doplnenie znaleckého posudku 1. marca 2021. Uznesením č. k. 18 P 150/2018-945 z 28. júla 2021 okresný súd zmenil svoje uznesenie č. k. 18 P 150/2018-498 zo 6. apríla 2020 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 8 CoP/152/2020 z 13. júla 2020 a zveril maloletú Júliu do osobnej starostlivosti matky, určil otcovi (sťažovateľovi) vyživovaciu povinnosť a upravil jeho styk s maloletou Júliou. Proti tomuto uzneseniu podal odvolanie otec. Ďalšie pojednávanie vo veci okresný súd nariadil na 2. september 2021. Na tomto pojednávaní okresný súd vec prejednal a pojednávanie odročil na 4. november 2021 na účel ďalšieho doplnenia dokazovania. Tento termín pojednávania bol následne zrušený z dôvodu práceneschopnosti sudkyne. Dňa 5. októbra 2021 matka doručila súdu návrh na zmenu neodkladného opatrenia. Dňa 9. novembra 2021 Okresná prokuratúra Košice 1 oznámila, že vstupuje do konania. Dňa 9. decembra 2021 matka doručila súdu návrh na nariadenie neodkladného opatrenia. Uznesením č. k. 18 P 150/2018-1234 z 10. januára 2022 súd návrh matky na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol. Ďalší termín pojednávania nariadil na 18. január 2022. Na tomto pojednávaní vec prejednal a pojednávanie odročil na neurčito s tým, že uložil rodičom povinnosť podrobiť sa odbornému poradenstvu (uznesenie č. k. 18 P 150/2018 z 18. januára 2022). Dňa 17. februára 2022 bol spis predložený na rozhodnutie o odvolaní krajskému súdu, ktorý uznesením č. k. 8 CoP/34/2022-1403 z 23. marca 2022 vrátil vec súdu prvej inštancie na doplnenie výroku uznesenia. Okresný súd vydal doplniace uznesenie 22. apríla 2022 a 3. júna 2022 opakovane predložil spis krajskému súdu. Uznesením č. k. 18 P 150/2018-1495 z 22. júla 2022 okresný súd zrušil uznesenie č. k. 18 P/150/2018 zo 6. apríla 2020 a nariadil neodkladné opatrenie, ktorým zveril maloletú Júliu do osobnej starostlivosti matky a maloletého [REDAKOVANÉ] do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Proti tomuto uzneseniu podal odvolanie otec. Dňa 16. novembra 2022 bol spis predložený krajskému súdu, ktorý uznesením č. k. 8 CoP 316/2022-1685 z 13. decembra 2022 odvolacie konanie zastavil z dôvodu, že odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu bolo medzičasom zrušené uznesením okresného súdu č. k. 18 P 150/2023-1495 z 22. júla 2022. Dňa 16. januára 2023 otec doručil súdu ďalší návrh na nariadenie neodkladného opatrenia. Uznesením č. k. 18 P/150/2018-1756 z 13. februára 2023 okresný súd návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol a tiež zamietol návrh otca na zrušenie neodkladného opatrenia.

5. Z vlastnej rozhodovacej činnosti ústavný súd tiež zistil, že okresný súd na návrh sťažovateľa (otca maloletej sťažovateľky) nariadil výkon rozhodnutia – uznesenia okresného súdu č. k. 18 P 150/2018-498 zo 6. apríla 2020 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 8 CoP 152/2020 z 13. júla 2020, ktorým bola maloletá (okrem iného) zverená do striedavej osobnej starostlivosti rodičov s týždňovým intervalom striedania, pretože matka maloletej vykonateľné rozhodnutie súdu nerešpektovala. Styk sťažovateľa s maloletým [REDAKOVANÉ] prebieha podľa súdneho rozhodnutia, avšak maloletá [REDAKOVANÉ] sa s otcom nestretáva, resp. stretáva sa s ním v značne obmedzenej miere,

podľa vlastnej vôle. Krajský súd č. k. 8 CoP 288/2021-534 z 5. januára 2022 zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie o nariadení výkonu rozhodnutia, pretože došlo k zmene exekučného titulu, keď okresný súd uznesením č. k. 18 P 150/2018 z 28. júla 2021 zmenil rozhodnutie zo 6. apríla 2020 a zveril maloletú do osobnej starostlivosti sťažovateľky, otcovi uložil povinnosť platiť výživné a upravil styk maloletej s otcom v obmedzenejšom rozsahu. S ohľadom na túto okolnosť, ako aj na to, že styk s maloletou sa naďalej nerealizoval, krajský súd vzhliadol dôvody na pokračovanie vo výkone rozhodnutia podľa nového exekučného titulu [§ 390 písm. b) Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“)]. Ústavnú sťažnosť [redacted] a maloletej [redacted] ústavný súd, ktorým sa domáhali vyslovenia porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, porušenia ich základného práva na súkromie podľa čl. 16 ods. 1 ústavy a porušenia ich základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a zrušenia uznesenia a vrátenia veci krajskému súdu na ďalšie konanie, uznesením č. k. I. ÚS 278/2022-10 z 12. mája 2022 odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti opísal chronologický priebeh napadnutého konania (pozri bod 4 tohto nálezu) a uzavrel, že ku dňu prešetrenia ústavnej sťažnosti konanie o úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom trvá približne 4 a pol roka a dosiaľ v merite vecí ani raz nerozhodol. Z prehľadu úkonov okresného súdu, ktoré vo veci od začatia konania urobil, však nevyplýva, že by bol okresný súd v konaní nečinný, resp. že by jeho postup bol neefektívny alebo nesústredený. Vo veci šesťkrát rozhodoval o návrhoch rodičov na nariadenie neodkladného opatrenia alebo zrušenie neodkladného opatrenia. Jeho rozhodnutia až na jedno boli vždy odvolacím súdom potvrdené. Na účel prejednanja veci súd nariadil pojednávania na 8. apríl 2019, 23. máj 2019, 2. september 2021 a 18. január 2022, na ktorých vec prerokoval. Poukázal aj na to, že v priebehu rokov 2020 až 2022 z dôvodu opatrení prijatých na zabránenie šírenia ochorenia COVID-19 nemohol v obdobiach, keď pandemická situácia v regióne mesta Košice bola veľmi exponovaná nariaďovať pojednávania za účasti rodičov, kolízneho opatrovníka a prokurátora. Podľa vyjadrenia predsedu súdu si rozhodovanie o predmete konania vyžiadalo aj nariadenie znaleckého dokazovania a na žiadosť účastníkov konania aj jeho doplnenie. Okresný súd v jednom štádiu konania nariadil rodičom podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu, s cieľom zvládania vzájomnej komunikácie a riešenia problémov súvisiacich s maloletými deťmi. Obaja rodičia nadmieru zatťažovali súd podávaním opakovaných návrhov na nariadenie neodkladných opatrení, zmenu neodkladných opatrení, zrušenie neodkladných opatrení, podávaním opravných prostriedkov, podávaním súdom nevyžiadaných vyjadrení k predmetu konania a pod., čo objektívne viedlo k predĺženiu celkovej doby konania. Aj napriek uvedenému, vzhľadom na to, že ide o konanie týkajúce sa práv maloletých detí, mohol okresný súd vyvinúť väčšiu aktivitu a neodkladne po vrátení spisu z odvolacieho súdu nariadiť pojednávanie a vo veci rozhodnúť.

II.2. Replika sťažovateľov:

7. Sťažovatelia vo svojej replike v podstate zopakovali dôvody ústavnej sťažnosti s tým, že doterajší priebeh konania mal za následok postupné a cielené vylúčovanie sťažovateľa ako otca zo života maloletej sťažovateľky (neumožňovanie realizácie styku; akceptovanie nerešpektovania súdnych rozhodnutí matkou maloletých detí zo strany súdu; nečinnosť súdu v konaní vo veci samej, ako aj v konaní o výkon rozhodnutia, ktorým bol súdom určený styk), pričom svojím postupom, resp. nečinnosťou tomu výrazným spôsobom prispieva aj okresný súd. Podľa sťažovateľov okresný súd dlhodobo toleruje stav, keď (i) je maloletej sťažovateľke odopierané právo na starostlivosť zo strany sťažovateľa (resp. je odopieraná spoločná starostlivosť k obom maloletým deťom), resp. akýkoľvek kontakt maloletej sťažovateľky so svojim otcom (sťažovateľom), resp. keď (ii) je sťažovateľovi ako otcovi odopieraná možnosť realizovať jeho rodičovské práva a povinnosti, pričom svojou dlhodobou nečinnosťou *de facto* akceptuje protiprávne konanie matky maloletých detí. Vytýkajú okresnému súdu, že vo veci nijakým spôsobom nekoná (ignoruje všetky skutočnosti, ktoré nasvedčujú tomu, že matka maloletých detí sa evidentne účelovo snaží vymazať sťažovateľa ako otca zo života maloletých detí, nehovoriac aj o stanoviskách Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Košice) a v konaní vedenom pod sp. zn. 18 P/150/2018 dochádza dlhodobo nielen k zbytočným a neakceptovateľným prietiahom v konaní, ale taktiež aj k porušovaniu základného práva na súkromný a rodinný život sťažovateľov. Laxný postoj okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 P/150/2018 spôsobuje, že sťažovateľ je ako otec postupne vyčleňovaný zo života najmä maloletej sťažovateľky, resp. vzhľadom na protiprávne konanie matky maloletých detí (ktoré nevediac, z akého dôvodu okresný súd toleruje) môže spôsobiť zastabilizovanie negatívneho postoja maloletej sťažovateľky voči sťažovateľovi ako otcovi, ktorý je prezentovaný toho času pod vplyvom matky maloletých detí. Podľa sťažovateľov vzhľadom na doteraz nimi prezentované skutočnosti a predložené dôkazy je bezpochyby zrejmé, že postup okresného súdu v napadnutom konaní nemožno vonkoncom považovať za efektívny.

II.3. K ústnemu pojednávaniu:

8. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

10. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou [m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00] zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

11. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že napadnuté konanie nie je právne zložité, pretože konania o úprave výkonu rodičovských práv a povinností tvoria štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Pokiaľ však ide o hľadisko skutkovej zložitosti veci vzhľadom na charakter napadnutého konania, osobitosť dokazovania, ako aj rozsiahlosť spisového materiálu, je nutné konštatovať určitý stupeň skutkovej náročnosti. V kontexte uvedeného ústavný súd opakovane pripomína, že pri posudzovaní označeného kritéria prihliadal aj na povahu konania dotýkajúceho sa ochrany záujmov maloletých detí a ich osobného statusu, ktoré si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu s výnimočnou starostlivosťou i promptnosťou vykonávania procesných úkonov (m. m. II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02, I. ÚS 368/2021, rozsudok ESLP vo veci Fiala proti Českej republike z 18. 7. 2006, bod 76, porovnaj tiež rozsudky vo veciach Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004), a to práve v záujme rozvíjania, resp. obnovy vzťahu dotknutého rodiča so svojim dieťaťom.

12. Reflektujúc predmet napadnutého konania (bod 3 tohto nálezu), je primárne nutné zdôrazniť, že ide o konanie, ktoré si z objektívnych dôvodov zasluhuje zvýšenú pozornosť, keďže sa rozhoduje vo veci starostlivosti o maloleté deti a treba dôsledne dbať o ochranu ich záujmu v zmysle čl. 3 ods. 1, čl. 16 čl. a 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa (oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 104/1991 Zb.). Tento aspekt musia mať na zreteli nielen konajúci súd, ale aj rodičia, aby svojimi procesnými návrhmi neprimerane neodďaľovali meritórne rozhodnutie.

13. Vo veciach starostlivosti súdu o maloletých súd postupuje podľa Civilného mimosporového poriadku, v ktorom sa uplatňuje zásada materiálnej pravdy a súd je povinný na účely zistenia skutočného stavu veci vykonať všetky potrebné dôkazy, aj keď ich účastníci konania nenavrhlí (čl. 6 CMP). To však neznamená, že účastníci mimosporového konania nie sú povinní poskytovať súdu potrebnú súčinnosť (§ 32 CMP) a že by mali jeho konanie a rozhodovanie sťažovať a nedôvodne zdržiavať, tak, ako tomu je v danej veci. Povinnosť súdu zistiť v konaniach podľa Civilného mimosporového poriadku skutočný stav veci (vyšetrovací princíp) nie je možné naplniť bez súčinnosti účastníkov konania ako aj subjektov na konaní zúčastnených, preto zákon aj v týchto veciach trvá na naplnení základných procesných povinností (povinnosti tvrdenia právne relevantných skutočností a dôkazná povinnosť) (porov. *Smyčková, R., Števček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2017. s. 157*).

14. Podľa názoru ústavného súdu napriek správaniu oboch rodičov ako účastníkov konania, ktorých vzťah je evidentne ambivalentný, čo sa prejavuje aj v ich neochote dohodnúť sa a čím skôr v záujme maloletých detí svoje nezhody vyriešiť, napadnuté konanie okresného súdu prebieha síce zdanlivo plynule, isté obdobia nečinnosti sa v ňom vyskytli skôr ojedinele (napr. 3 mesiace

od odročenia pojednávania na účel nariadenia znaleckého dokazovania do vypracovania uznesenia o ustanovení znalca), nekoná vo veci dostatočne efektívne, keď v rokoch 2020 až doteraz vydával a zasa rušil neodkladné opatrenia namiesto toho, aby rozhodol vo veci samej, k čomu mal zadovážené potrebné podklady (spis medzičasom narástol na takmer 1 500 strán) a mohol napríklad vypočuť aj znalca a tiež zvážiť výsluch maloletých detí s ohľadom na ich vek.

15. K obrane okresného súdu (bod 6 tohto nálezu) ústavný súd považuje za potrebné dodať, že tento v podstate priznal, že mal a mohol vyvinúť väčšiu aktivitu a neodkladne po vrátení spisu z odvolacieho súdu nariadiť pojednávania a vo veci rozhodnúť, pričom aj pandemickú situáciu vyvolanú ochorením COVID-19 bolo možné zohľadniť len okrajovo, keďže v jej čase sa okresný súd zaoberal výlučne neodkladnými opatreniami a aj počas nej boli obdobia, keď mohli súdy riadne konať.

16. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 19 ods. 2 ústavy treba uviesť, že ústava v čl. 19 ods. 2 nezaručuje ochranu súkromného a rodinného života pred akýmkoľvek zasahovaním. Zaručuje ochranu len pred takým zasahovaním, ktoré je neoprávnené. V súlade s účelom práva na súkromie môžu orgány verejnej moci, fyzické osoby aj právnické osoby zasahovať do súkromného a rodinného života iných vtedy, ak ich zasahovanie možno hodnotiť ako oprávnené. Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre už vyslovil právny názor, v zmysle ktorého nesplnenie pozitívneho záväzku štátu a jeho orgánov vrátane všeobecných súdov zabezpečiť, resp. poskytnúť účinnú ochranu práv a slobôd jednotlivcov v primeranej lehote, možno považovať aj za neoprávnený zásah do rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy vtedy, ak je nepochybné, že v dôsledku nedostatku existencie meritórneho rozhodnutia sa zhoršuje postavenie dotknutého rodiča v tom zmysle, že rozvíjanie, resp. obnova vzťahu dotknutého rodiča s jeho dieťaťom je v súvislosti s uplynutím času podstatne sťažená (m. m. III. ÚS 351/2014, či II. ÚS 566/2016).

17. Ústavný súd na tomto mieste pripomína judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, v zmysle ktorej v prípadoch tohoto druhu je zásadným a primárnym hľadiskom predovšetkým záujem dieťaťa, ktorý má dve roviny. Na jednej strane je záujmom dieťaťa zabezpečenie jeho vývoja v zdravom prostredí a na druhej strane zachovanie väzieb s jeho rodinou, ibaže by táto rodina nemala o dieťa vôbec záujem alebo sa ukázala ako nevhodná. Narušenie tejto väzby znamená odrezanie dieťaťa od jeho koreňov. Z toho vyplýva, že záujmu dieťaťa zodpovedá prerušenie rodinných vzťahov len na základe celkom výnimočných okolností, pričom je potrebné vykonať všetko pre zachovanie osobných vzťahov a prípadne, až na to nastane vhodný okamih, pre „obnovu“ rodiny (rozhodnutie ESĽP vo veci Gnahoré proti Francúzsku z 19. 9. 2000, sťažnosť č. 40031/98, bod 59; rozhodnutie vo veci Amanalachioai proti Rumunsku z 26. 5. 2009, sťažnosť č. 4023/04, bod 81).

18. V kontexte uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje nielen neefektívnosť vedúcu v konečnom dôsledku k zbytočným prietahom, resp. neprejednaniu veci v primeranej lehote, ale zasahuje aj do rodinného života osobitne maloletých detí. Tým podľa názoru ústavného súdu k porušeniu označených práv sťažovateľov došlo. S prihliadnutím na to, že napadnuté konanie nie je právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

19. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadajú priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 eur pre každého, ktoré odôvodňujú výnimočnými okolnosťami prípadu, keď sťažovateľ ako otec nemá možnosť byť v žiadnom kontakte s jeho maloletou dcérou (maloletou sťažovateľkou), a ujmou, ktorá mu postupom okresného súdu vznikla, lebo mu nie je umožnená realizácia vzájomného stretávania.

20. Vzhľadom na konštatovanú neefektívnu činnosť okresného súdu, správanie sťažovateľa, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu a majúc na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 eur sťažovateľovi a maloletým sťažovateľom každému po 3 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

21. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia priznaného sťažovateľom ústavný súd prihliadal primárne na celkovú dĺžku napadnutého konania v trvaní takmer 4 a pol roka a na jeho privilegovaný charakter, keďže konania týkajúce sa starostlivosti o deti patria v zmysle judikatúry ESĽP medzi „prioritné“, pri ktorých sa vyžaduje osobitná starostlivosť zo strany konajúcich súdov. V prejednávanej veci však zároveň vzhladol okolnosť na strane sťažovateľa (otca maloletých detí), a to že ani on svojím správaním nenapomáha meritórnemu rozhodnutiu vo veci, čo zakladá dôvod na zníženie požadovanej sumy, ktorá aj v celkovej konklúzii prípadu a judikatúry ústavného súdu sa javí ako neadekvátne. Preto vo zvyšku navrhovaného primeraného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti sťažovateľov nevyhovelo (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

22. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania pred ústavným súdom ústavný súd vychádzal z § 73 zákona o ústavnom súde, obsahu plnomocenstva, vykonaných úkonov právnej služby a vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) a priznal sťažovateľom náhradu trov konania za tri právne úkony vykonané v roku 2023 (prevzatie a príprava zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a replika). Odmena za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 208,67 eura a pri zastupovaní troch osôb 313 eur (§ 13 ods. 2 vyhlášky). Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 12,52 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 1 051,70 eur (bod 4 výroku tohto nálezu). Zvýšenie odmeny o daň z pridanej hodnoty (§ 18 ods. 3 vyhlášky) si právny zástupca sťažovateľov neuplatnil.

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

24. Celkom na záver ústavný súd ešte k zastúpeniu maloletých sťažovateľov sťažovateľom ako ich zákonným zástupcom a ním udelenému plnomocenstvu na ich zastupovanie pred ústavným súdom dodáva, že pri kolízii záujmov maloletých detí a ich rodičov je potrebné, aby maloleté dieťa malo ustanoveného kolízneho opatrovníka (§ 31 ods. 2 Zákona o rodine *per analogiam*). Keďže predmetom konania pred ústavným súdom v danej veci bol postup všeobecného súdu, kde záujem maloletých sťažovateľov na urýchlennom právoplatnom meritórnom rozhodnutí nie je protichodný záujmu sťažovateľa ako ich otca, ústavný súd nepovažoval ustanovenie kolízneho opatrovníka maloletým sťažovateľom za nevyhnutné.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 18. mája 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu